

Mahliyo Ergasheva
Master student
Oriental University
Scientific supervisor: Doctor
of historical science., Prof.
S.B. Shadmanova

Mahliyo Ergasheva 2-
kurs Tarix yo'nalishi
magistranti Oriental
universiteti
Ilmiy rahbar: t.f.d., prof
S.B. Shadmanova

Махлиё Эргашева,
магистр
Восточного университета
Научный руководитель:
профессор С.Б.
Шадманова

O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI

ANNOTATSIYA: Mamlakatimizning boy qadimiy tarixi, muqaddas qadamjolarimiz, qulay va go'zal tabiiy muhitimiz yurtdoshlarmiz bilan bir qatorda butun dunyo turistlarini ham o'ziga jalb etishi aniq. Davlatimiz rahbari tomonidan mutasaddilarga mehmonxona, madaniyat, tabiat, etno va gastronomik markazlarni bog'laydigan turizm klasterlari tashkil etish, "turistlar uchun mehmondo'st muhit sertifikatini" joriy qilish bo'yicha topshiriqlar berildi. Turizm faoliyati sohasidagi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, turizmni rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan xalqaro me'yor va standartlarni implementatsiya qilish transport logistikasini rivojlantirish, ichki va tashqi yo'nalishlarni kengaytirish, transport xizmatlari sifatini oshirish bo'yicha katta amaliy qadam tashlandi.

KALIT SO'ZLAR: Huquqiy, turizm, sayyohlar, transport, hujjat, O'zbek turizm, xalqaro, imtiyozlar, mamlakatimiz, Viza

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ПО РАЗВИТИЮ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ: Понятно, что богатая древняя история нашей страны, наши святые места, комфортная и красивая природа привлекают не только наших соотечественников, но и туристов со всего мира. Глава нашего государства поручил чиновникам организовать туристические кластеры, объединяющие гостиничные, культурные, природные, этнические и гастрономические центры, внедрить «сертификат гостеприимной среды для туристов», внедрение международных норм и стандартов, направленных на создание благоприятных условий для развития. транспортной логистики, расширение внутренних и внешних маршрутов,

повышение качества транспортных услуг.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА Юридический, туризм, туристы, транспорт, документ, узбекский туризм, международный, льготы, наша страна, виза

STATE POLICY ON THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN UZBEKISTAN

ABSTRACT: It is clear that the rich ancient history of our country, our holy places, comfortable and beautiful natural environment attract not only our compatriots, but also tourists from all over the world. The head of our state gave instructions to officials to organize tourism clusters connecting hotel, culture, nature, ethnic and gastronomic centers, to introduce the "hospitable environment certificate for tourists". implementation of international norms and standards aimed at creating favorable conditions for the development of transport logistics, expansion of internal and external routes, and improvement of the quality of transport services.

KEY WORDS: Legal, tourism, tourists, transport, document, Uzbek tourism, international, benefits, our country, Visa

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 29-mart kuni mamlakatimiz turizm salohiyatini oshirish masalalari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi.

Turizm ham iqtisodiy, ham ijtimoiy-madaniy ahamiyatga ega keng qamrovli soha. U daromadliligi bo'yicha dunyoda uchinchi o'rinda turadi. Yana bir muhim tomoni, kam xarajat bilan ko'p ish o'rinlari yaratish imkonini beradi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 29-mart kuni mamlakatimiz turizm salohiyatini oshirish masalalari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi. Mamlakatimizda bu soha izchil rivojlanmoqda. Jumladan, 2022-yilda yurtimizga tashrif buyurgan xorijiy turistlar soni 2021-yilga nisbatan 3 baravar oshgan. Soha eksporti 1 milliard 600 million dollarni tashkil etgan. Ichki turizm dasturlari doirasida 11 milliondan ziyod aholi sayohat qilgan. Yig'ilishda soha rivojiga to'siq bo'layotgan shu kabi muammolar tanqidiy tahlil qilinib, muhim chora-tadbirlar belgilandi.

Davlatimiz rahbari xorijiy konsalting kompaniyalarni jalb qilib, mehmonxonalaridagi sharoitlarni xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish, ular uchun qo'shimcha kredit resurslari ajratish zarurligini ta'kidladi".

Turizm mamlakatlar o'rtasidagi xalqaro madaniy aloqalarni rivojlantirishning asosiy omillaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Delegatlar va sayyohlarni o'zaro jo'natish, shaxsiy aloqalar o'rnatish, turli mamlakatlar aholisi bilan uchrashuvlar o'tkazish xalqaro turizmning eng faol shakllaridan biridir. Ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega bo'lgan ushbu voqea davlatlar o'rtasidagi o'zaro madaniy almashinuvni mustahkamlash borasida turli mamlakatlar siyosatining muhim elementlaridan biridir. Yevropa davlatlaridan kelgan sayyohlar yetib kelgach, avvaliga yevroni dollarga, so'ngra dollarni so'mga almashtirishga majbur bo'lishdi, bu esa katta yo'qotishlarga olib keldi va qo'shimcha noqulayliklar tug'dirdi. Hududlarda xalqaro to'lov tizimlarining kredit kartalaridan foydalanish umuman rivojlanmagan, xususiy korxonalar tomonidan naqd pulda operatsiyalar amalga oshirilgan. Chet ellik sayyohlar nafaqat mahalliy lazzatni, balki xalqaro toifadagi mehmonxonalarda ham mavjud bo'lmagan yuqori darajadagi xizmatni ham ko'rishga intildi. Yuqori sifatli turistik avtotransport vositalaridan foydalanishda alohida noqulayliklar yuzaga keldi, ularni sotib olish uchun transport summasining 30 foizi, aksiz solig'ining 70 foizi miqdorida bojxona solig'i to'lanishi kerak edi; Bu sayyohlik kompaniyalari tomonidan chetdan olib kelingan avtotransport vositalarini xarid

qilishning kamayishiga olib keldi va bu ham turistlarga xizmat ko'rsatish sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatdi. Qoraqalpog'iston, Xorazm va boshqa hududlarda suv sifati bilan bog'liq muammolar mavjud edi. Turizmni rivojlantirishning aniq konsepsiyasi va strategiyasi qabul qilinishi bilan bu muammolarning barchasi hal bo'ladi. Respublika Oliy Majlisining XV sessiyasida "1999-yilda turizm to'g'risida"gi qonunning qabul qilinishi Davlat dasturini amalga oshirishdagi eng muhim qadamlardan biri bo'ldi. Mazkur qonun asosida turizm sohasidagi munosabatlarni huquqiy tartibga solish, shuningdek, turizm xizmatlari bozorini rivojlantirish ta'minlandi; O'zbekiston hududida turistlarning manfaatlari va huquqlarini huquqiy himoya qilish bilan bog'liq masalalar. "O'zbekturizm" MK, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi, Toshkent davlat yuridik universiteti professor-o'qituvchilari, BMTning O'zbekistondagi va Jahon sayyohlik tashkiloti ekspertlari va boshqa mas'ul va manfaatdor tashkilotlar ishga jalb etildi. Buni Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlarida yangi tashkil etilgan turizm tashkilotlari birinchi foyda olguncha, lekin uch yildan ortiq bo'lmagan muddatga barcha turdagi soliqlar to'lashdan ozod qilingani ham tasdiqlaydi. Turizm biznesini rivojlantirish uchun fiskal rag'batlantirishdan tashqari,

moliyaviy rag'batlantirish usullari ham keng qo'llanildi - pasaytirilgan foiz stavkalari bo'yicha imtiyozli kreditlar berish, turizm ob'ektlarini yaratish uchun kreditlar berish. Turizm faoliyatini me'yoriy-huquqiy tartibga solish 2016 yildan boshlab turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi. O'zbekistonda mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanish, shuningdek, turizm sohasining me'yoriy-huquqiy bazasini mustahkamlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni qabul qilindi." Turistlar uchun qulayliklar va turizm tashkilotlari uchun imtiyozlar yaratishga qaratilgan edi. Unda, xususan, "O'zbekturizm" MK huzurida O'zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi tashkil etilgani, uning vakolatlariga turizm sohasida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga ko'maklashish va rag'batlantirish, mavjud muammo va kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha muammolarni hal etish kiritilganligi qayd etildi. sanoatning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Litsenziyalash, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish, kadrlar tayyorlash va malakasini oshirish, turizm xizmatlarini sertifikatlashtirish bo'yicha ham global vazifalar belgilandi. 1991-2021-yillarni qamrab olgan turizm

faoliyatining hozirgi bosqichida turizm sohasi faoliyatini tartibga soluvchi 107 ta normativ-huquqiy hujjat qabul qilingan, yarmidan ko'pi – 90 ta hujjat 2016 yil dekabr oyidan keyin imzolangan, turizm strategik ahamiyatga ega iqtisodiyot sektori. Harakatlar strategiyasi dasturi qabul qilinishi bilan turizm sohasida davlat tomonidan tartibga solish tegishli milliy qonunchilik asoslarini yaratish orqali amalga oshirila boshlandi. Turizm industriyasining samarali faoliyat yuritishini, tabiiy resurslardan turizmga foydalanish maqsadida foydalanishni, sayyohlarning huquqlarini hurmat qilish va himoya qilishni hamda turizm industriyasining mamlakatga kirish va bo'lish manfaatlarini hisobga olgan holda ta'minladi. milliy turizm mahsulotini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari. 2017-yilda turizm sohasi respublikamiz iqtisodiy o'sish sur'atlarini rivojlantirishning muhim tarmoqlaridan biriga aylandi, buning natijasida 2017-2020-yillarda 1 ta qonun, 16 ta Farmon, 15 ta davlat rahbari qarori va 39 ta qaror qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 11 ta qo'shma loyihasi. Mazkur huquqiy hujjatlarda turizm sohasini yanada rivojlantirishning strategik vazifalari belgilab berilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan Sh.M. Mirziyoyevning UP-5611-son qarori bilan "2025-yilgacha turizm sohasini

rivojlantirish konsepsiyasi" tasdiqlanib, unda konsepsiyani amalga oshirish bo'yicha har bir yil uchun aniq tadbirlar rejaları qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasining turizm sohasida 2025-yilga qadar amalga oshirilayotgan izchil islohotlar maqsadlari asosan turizmni milliy iqtisodiyotning strategik tarmog'iga aylantirish va uning maqsadli ko'rsatkichlariga erishishga qaratilgan edi. Bular turizm tashkilotlari uchun turli soliq imtiyozlari, subsidiyalar, kompensatsiyalar, imtiyozli kreditlar, mehmonxona vaucherlari va ichki sayohatlar uchun turizm xizmatlariga chegirmalardir. Shunday qilib, mehmonxonalarni jadal tashkil etishni rag'batlantirish maqsadida hukumat tomonidan misli ko'rilmagan imtiyozlar, jumladan, investorlar tomonidan jihozlash va yangi qurilgan mehmonxonalarni qurishga kiritgan mablag'larning bir qismi uchun davlat byudjetidan kompensatsiya to'lash kabi misli ko'rilmagan imtiyozlar taqdim etilmoqda: uch yulduzli mehmonxonaning har bir xonasi uchun 40 million so'm. ; To'rt yulduzli mehmonxonaning har bir xonasi uchun 65 million so'm. Shuningdek, tashkilotlarning gonorar to'lovlari bo'yicha davlat byudjeti mablag'lari hisobidan quyidagi miqdorda qisman moliyalashtirish ko'zda tutilgan: uch yulduzli toifadagi birinchi 50 ta mehmonxona – har bir mehmonxona uchun har yili 200 AQSh dollari

ekvivalentida; to'rt yulduzli toifali birinchi 30 ta mehmonxona - har yili har bir mehmonxona uchun har bir xona uchun 400 AQSh dollari ekvivalentida. Xulosa shundan iboratki yurtimizda turizm dasturlari asosan aprel-may va sentyabr-oktyabr oylariga moslashgan. Lekin bu mavsumni uzaytirish uchun yetarli imkoniyat bor. Masalan, qishda Toshkent va Jizzax viloyatlarida chang'i, boshqa joylarda yozda cho'milish maskanlarini tashkil etib, turistik mavsumga yana ikki oy qo'shish mumkin. Shuningdek, yozda 22 ta qo'riqxonalar, 24 ta milliy tabiat bog'i va tabiat yodgorliklari imkoniyatidan ham foydalansa bo'ladi. Shu kabi manbalar asosida, yozgi va qishki mavsumlarga mo'ljallangan loyihalar ishlab chiqish, turistik mavsum bo'lmagan kunlarda sayyohlar uchun qiziqarli festival va madaniyat tadbirlari tashkil qilish mumkin. Yana bir masala – mamlakatimizda 8 mingdan ziyod madaniy meros obyektlari va 122 ta muzey bor. Bu esa ichki va tashqi turizm rivoji uchun katta obyekt hisoblanadi. Bu turizm biznesi vakillari uchun moliyaviy yordam ko'rsatish va mamlakatimizda jahon brendlaridagi yuqori toifadagi mehmonxonalar sonini ko'paytirishga qaratilgan muhim qo'llab-quvvatlandi. Tegishli darajadagi xavfsizlikni ta'minlashni hisobga olgan holda yangi yo'lovchi teleferiklarini qurish va jihozlashga yo'naltirilgan investorlar

xarajatlarining bir qismi yo'lning har 500 metri uchun 1 milliard so'm miqdorida qoplanadi. 2019 yilda amaldagi qonunning eskirgan normalari "Turizm to'g'risida"gi yangi qonunning qabul qilinishiga asosiy sabab bo'lib, turizm sohasiga yangi sur'at va yangi yo'nalish berdi. Qonunning yangi tahriri asl nusxadan tubdan farqi shundan iboratki, hujjatda keng konseptual apparat mavjud edi. Xususan, unda "gid-tarjimon", "instruktor gid", mustaqil turizm, turistik vaucher kabi tushunchalar mavjud. Davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari qatorida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, soliq va bojxona imtiyozlarini belgilash orqali turizm subyektlari faoliyatini rag'batlantirish belgilangan. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat notijorat tashkilotlarining turizm sohasidagi davlat, hududiy va boshqa dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etishi, turizm to'g'risidagi qonun hujjatlari ijrosi ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishi hujjatning yana bir xususiyati bo'ldi. Viza masalalarining sezilarli darajada liberallashtirish tufayli O'zbekistonning xalqaro darajadagi ochiqlik darajasi tubdan o'zgardi. 2017-yildan buyon O'zbekiston dunyoning 90 ta davlati bilan vizasiz rejim o'rnatdi. Tranzit o'tish tartibi va muddatlari sezilarli darajada soddalashtirildi, shu sababli dunyoning 101 davlatidan kelgan yo'lovchilar besh kungacha vizasiz qolishlari va yo'nalish

bo'ylab sayyohlik joylariga tashrif buyurishlari mumkin. 2018 yilda E-VISA.GOV.UZ kirish vizalarini elektron rasmiylashtirish tizimi ishga tushirildi. Endilikda 57 davlat fuqarolari elektron vizalar olish imkoniyatiga ega, shuningdek, 16 yoshgacha bo'lgan barcha chet elliklar uchun ham vizalar bekor qilindi. Umuman olganda, ushbu va boshqa amaliy chora-tadbirlarning amalga oshirilishi 2018-yilda sayyohlar sonining 5,3 million kishiga ko'payishini ta'minladi. Shuningdek, ko'rib chiqilayotgan davrda turizm xizmatlari eksporti 1 041 mln. AQSH, bu 2017 yilga nisbatan 90 foizga ko'p (546,9 mln. dollar). 2021-yil 1-martdan Bahrayn Qirolligi, Qatar, Quvayt, Ummon Sultonligi va Xitoy fuqarolari uchun qo'shimcha ravishda vizasiz rejim joriy etildi. Toshkent, Samarqand, Buxoro va Urganch xalqaro aeroportlarida yuklarni qabul qilish va transport xizmati ko'rsatish tartibi soddalashtirildi, xorijlik sayyohlar uchun "yashil yo'lak" tizimi joriy etildi. Mehmonxonalarda yotoqxonalar yetishmasligi muammosini hal etish va xorijlik sayyohlar talabini qondirish maqsadida hostellar faoliyatiga qo'yiladigan talablar soddalashtirildi. 2018-yilda hukumat qarori qabul qilinib, unga asosan suv zonolari doirasidan yer uchastkalari ajratilib, ekoturizmni tashkil etish uchun qator suv havzalari ochildi. Islohotlarda 943 tani tashkil etgan mehmon uylarini tashkil etish alohida o'rin

tutgan bo'lsa, 2019 yilda ularning soni 775 tani tashkil etdi. Mehmonxonalaridagi umumiy o'rinlar soni 8051 o'rinni tashkil etdi. Ushbu toifadagi joylashtirish vositalari sayyohlarni, ayniqsa, mamlakatning turistik markazlarida xonalar band bo'lgan eng yuqori oylarda samarali joylashtirishga sezilarli yordam berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shavkat Mirziyoyev: mamlakatimizdagidek boy tarix, bobolarimizdek buyuk allomalar hech qayerda yo'q. <https://xs.uz/uz/post/>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida 2019-yil 5-yanvardagi pf-5611-son farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 18.07.2019 yildagi O'RQ-549-son
4. Egamberdiyeva G.A O'zbekistonda turizm sohasidagi transformatsiya jarayonlari (1991-2020) diss.PhD
5. <https://lex.uz>
6. Turizm to'g'risida" gi qonun // Turizmni rivojlantirish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar

- to'plami. – Toshkent, 2018. – 5-11-
betlar
7. Selimanova S., Tursunova S.
O'zbekiston Respublikasida turizm
sohasini ma'muriy-huquqiy tartibga
solish // Jamiyat va innovatsiyalar.
– Toshkent, 2021. – 115-120-
betlar.
 8. Sachenok L.I., Zmerzly B.V.
Turizm faoliyatini davlat huquqiy
tartibga solish yo'nalishlari
[Elektron resurs]:
[https://cyberleninka.ru/article/n/
napravleniya-gosudarstvenno-
pravovogo-regulirovaniya-
turisticheskoy-deyatelnosti](https://cyberleninka.ru/article/n/napravleniya-gosudarstvenno-pravovogo-regulirovaniya-turisticheskoy-deyatelnosti)
 9. Djuraeva, S., & Raximdjanov, D.
(2021). Tourism Development In
Mountainous Places Of
Surkhandarya Region. Turkish
Online Journal of Qualitative
Inquiry, 12(6).